

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 20.2.2014
COM(2014) 97 final

KOMISJONI ARUANNE NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

Merestrategia raamdirektiivi (2008/56/EÜ) rakendamise esimene etapp

Euroopa Komisjoni hinnang ja juhised
{SWD(2014) 49 final}

KOMISJONI ARUANNE NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

Merestrategie raamdirektiivi (2008/56/EÜ) rakendamise esimene etapp

Euroopa Komisjoni hinnang ja juhised

Vaid viis aastat pärast merestrategie raamdirektiivi jõustumist tähistatakse käesoleva aruandega selle rakendamise esimese, eesmärkide seadmise etapi lõppu. Ette on võetud seniolematu andmete kogumine ja analüüs, mille käigus on liikmesriigid esitanud hinnangu oma merevee seisundi kohta (esialgne hindamine), määratlenud selle, mida nad peavad oma merevee heaks keskkonnaseisundiks, ning määranud kindlaks mitu sihti, et jõuda praegusest olukorrast sinna, kus soovitakse olla 2020. aastal, mil peab olema saavutatud hea keskkonnaseisund. See ettevõtmine on andnud võimaluse laiapõhjaliseks avalikuks aruteluks merekeskkonna kaitse teemal, koondanud kokku suurel hulgal teadmisi meie merevee ja ookeanide kohta ning andnud tõuke täiendavaks piirkondlikuks koostööks, eelkõige piirkondlike merekonventsioonide kaudu. Samal ajal aga on komisjoni hinnang liikmesriikide aruannete kohta murettekitav: liikmesriikide hea keskkonnaseisundi määratlused ja nende kehtestatud viisid selle saavutamiseks näitavad üldiselt piiratud püüdlusi ning tihti on jäetud arvesse võtmata kehtivad kohustused ja standardid ning liidu tasandil ja isegi samas merepiirkonnas asuvate naaberriikide vahel puudub sidusus.

2013. aasta detsembriks olid Euroopa Komisjonile aruande esitanud kõik peale paari liikmesriigi¹. Käesolevast aruandest on näha, et teatavate liikmesriikide kohta on olemas vaid osalised andmed ning et üks liikmesriik pole aruannet üldse esitanud. Euroopa Komisjon on algatanud vajalikel juhtudel rikkumismenetluse. Paralleelselt õiguslike meetmetega otsib komisjon võimalust hinnangu ja juhiste edastamiseks käesolevast aruandest välja jäetud liikmesriikidele pärast seda, kui nad on kõik andmed esitanud.

Sellise analüüsi alusel esitatakse käesolevas aruandes juhised² soovitusena, mida tuleb rakendada ELi, piirkondade ja riikide tasandil. Selle asemel, et soovitada puuduste avastamise korral alustada andmete esitamist otsast peale, kirjeldab komisjon käesolevas aruandes ja lisatud komisjoni talituste töödokumendis ennetavat, tulevikule suunatud lähenemisviisi. Selle eesmärk on esitada konkreetsed juhised avastatud probleemide käsitlemiseks, muutes edasise rakendamisprotsessi vähem kulukaks ja tõhusamaks.

Liikmesriikide aruandeid direktiivis esitatud merekeskkonna 11 kvalitatiivse tunnuse kohta (nt bioloogiline mitmekesisus, võõrliigid, kalad, toiduvõrkude tervis, saasteained, merepraht, veealune müra) analüüsitakse täpsemalt käesolevale aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendis,³ milles esitatakse üksikasjalikumad soovitused ja konkreetsed riigipõhised hinnangud ja soovitused. 2014. aasta jooksul koostab Euroopa Komisjoni Teadusuuringute

¹ Vt komisjoni talituste töödokument „Merestrategie raamdirektiivi rakendamise esimesed sammud – hinnang kooskõlas direktiivi 2008/56/EÜ artikliga 12” liikmesriikide aruannete esitamise hetkeseisu kohta. Rannajooneta liikmesriigid ei pidanud merestrategie raamdirektiivi alusel aruannet esitama.

² Vastavalt merestrategie raamdirektiivi artiklile 12.

³ Komisjoni talituste töödokument „Merestrategie raamdirektiivi rakendamise esimesed sammud – hinnang kooskõlas direktiivi 2008/56/EÜ artikliga 12”.

Ühiskeskus põhjalikud hinnangud liikmesriikide aruannete tehnilisemate aspektide kohta. Ka Euroopa Keskkonnaamet esitab järeltused Euroopa merekeskkonna üldise seisundi kohta.

1. EUROOPA MEREDE SEISUND

Kokku hõlmavad Euroopa mered suurema ala kui Euroopa maismaa ning need on koduks rikkalikule, tundlikule ja ainulaadsele mereelustikule, millest palju on veel avastamata. Mereökosüsteemidele avaldab järjest suuremat survet inimtegevus nii maal kui merel, kuna 41 % Euroopa rahvastikust elab rannikualadel ja merekeskkonnast sõltuv majandustegevus kasvab. Liikmesriikide aruanded kinnitavad, et Euroopa merede keskkonnaseisund ei ole hea.

Sellised tulemused on tingitud mitmesugustest põhjustest, eelkõige järgmistest:

- 39 % Kirde-Atlandi ja 88 % Vahemere ja Musta mere kalavarudest on endiselt ülepiütud ja olukord paraneb vaid pikkamööda⁴;
- merekeskkonna reostus on kohati vähenenud, kuid toitainete ja teatavate ohtlike ainete üldine tase on endiselt üle lubatud piiri. Toitainetega saastamisest tingitud hapnikukadu on eriti ränk Läänemeres ja Mustas meres;
- merepraht, peamiselt plastik, on süvenev probleem nii kogu maailmas kui ka ELis. Põhjameres leidub 90 % tormilindude kõhus plastikut ning keskmiselt leitakse Atlandi ookeani 100meetriselt rannaribalt 712 prügitükki. Selle süveneva probleemi mõjud on mitmetahulised ja nende ulatus ei ole veel täielikult teada;
- kliimamuutused, kuigi neid otseselt merestrategie raamdirektiivi alusel ei hinnata, kahjustavad samuti mereökosüsteeme.

2020. aastaks püstitatud eesmärgi – saavutada hea keskkonnaseisund – täitmiseks merestrategie raamdirektiivi tervikliku, piisava, kooskõlastatud ja sidusa rakendamise raames tuleb näha rohkem vaeva.

2. HINDAMISE PEAMISED PÕHIMÕTTED

Komisjon on kohaldanud teatavat põhimõtete kogumit selle hindamiseks, kas liikmesriikide esitatud teave moodustab tervikliku, piisava, järjepideva ja sidusa raamistiku,⁵ mida nõutakse vastavalt direktiivi artiklitele 8 (esialgne hindamine), 9 (hea keskkonnaseisundi piiritlemine) ja 10 (keskkonnaalased sihid). Eelkõige võttis komisjon arvesse järgmist:

- kas liikmesriikide aruannetes on käsitletud kõiki asjakohaseid tunnuseid ja meresid vastavalt kõikidele asjakohastele sätetele;

⁴ Komisjoni teatis nõukogule „Arutelu 2014. aasta kalapüügi võimealuste üle”, COM(2013) 319 (final).

⁵ Merestrategie raamdirektiivi artiklis 12 on sätestatud: „Kõigi artikli 9 lõike 2, artikli 10 lõike 2 ja artikli 11 lõike 3 alusel iga merepiirkonna ja allpiirkonna kohta tehtud teavitamiste alusel annab komisjon iga liikmesriigi puhul hinnangu sellele, kas teatatud elemendid moodustavad käesoleva direktiivi nõuetele vastava raamistiku, ning ta võib paluda asjaomasel liikmesriigil esitada mis tahes lisateavet, mis on kättesaadav ja vajalik. Kõnealuste hinnangute koostamisel arvestab komisjon eri merepiirkondade ja allpiirkondade piires ja kogu ühenduses kasutusel olevate raamistike sidusust.”

- kas hea keskkonnaseisundi määratlus on konkreetne ja mõõdetav, et oleks võimalik hinnata selle saavutamisel tehtud edusamme;
- kas hea keskkonnaseisundi määratlused samas merepiirkonnas või allpiirkonnas on üksteisega sidusad;
- kas esialgne hinnang kajastab direktiiviga hõlmatud valdkondades kättesaadavaid teadusandmeid ja võimaldab määrata aluse tulevasteks võrdlusteks;
- kas kehtestatud sihid kajastavad esialgse hinnangu tulemusi ja hea keskkonnaseisundi määratlust, et liikmesriikidel oleks reaalset võimalik hea keskkonnaseisund 2020. aastaks saavutada;
- kas liikmesriigid on võtnud arvesse kehtivaid ELi eeskirju ja poliitikameetmeid, mis on merekeskkonna seisukohast asjakohased, ning ELi standardite puudumise korral piirkondlikes merekonventsioonides sätestatud asjakohaseid standardeid.

Neid põhimõtteid on üksikasjalikult kirjeldatud mitmes küsimustikus⁶. Kui üks või mitu punkti olid täitmata, pandi hinnanguks „osaliselt piisav” või „ebapiisav”, „ebajärjepidev” ja/või „vähesel määral” või „keskmiselt” sidususe kohta. Kui kõik punktid olid viimсени täidetud kas või miinimumtasemel, siis pandi hinnanguks „piisav”, „järjepidev” ja „sidus”.

Üksnes siis, kui kõik liikmesriigid nimetatud kriteeriumid täidavad, saab järeldada, kas välja töötatud strateegiad võimaldavad ELil tervikuna saavutada 2020. aastaks võime „hoida meresid ja ookeane ökoloogiliselt mitmekesiste ja dünaamilistena ning olemuselt puhaste, tervete ja produktiivsetena”⁷. Praegu see nii ei ole. Paar näidet selle kohta.

- Liikmesriigid teatasid erinevatest liikide ja elupaikade loeteludest, osa ignoreeris elupaikade direktiivis sätestatud loetelusid, osa oma vetes asuvaid elupaiku.
- Liikmesriigid tegid kindlaks erinevaid saasteaineid, mis kuuluvad veepoliitika raamdirektiivi alusel koostatud prioriteetsete ainete loetelusse, keskendudes teatavatele ainetele ja ignoreerides teisi.
- Vaid vähesed liikmesriigid teatasid selgelt, et kõiki kalavarusid tuleks püüda maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemel või alla selle.

Komisjoni hinnangut ei tuleks siiski tõlgendada peaaesjalikult direktiivi nõuete täitmise seisukohast. Pigem on selle eesmärk võimaldada komisjonil anda liikmesriikidele juhiseid direktiivi eesmärkide saavutamiseks ja ülevaade direktiivi rakendamisest. Tunnistades, et aruannete esitamine on liikmesriikide jaoks raske ülesanne, eriti arvestades lühikesi tähtaegu, on komisjoni hinnang siiski nii täpne, kui täpne on saadud teave. On näiteid väga hea kvaliteediga aruannete kohta, kuid on ka juhtumeid, kus aruannetes esineb lünki või vasturääkivusi.

⁶ Vt komisjoni talituste töödokument eespool.

⁷ Merestrategie raamdirektiivi artikli 3 lõige 5.

3. PEAMISED TULEMUSED

(1) Üldine hinnang

ELi merevete seisundi hindamine on terviklik ja sotsiaal-majanduslikke kaalutlusi hõlmav ülesanne. See võimaldab paremini aru saada inimtegevuse survest ja mõjudest mereelustikule, koondades suurel hulgal teavet. Eelkõige on süstemaatilisemalt kui kunagi varem käsitletud bioloogilist mitmekesisust, võõrliike, mereprahti ja veealust müra. Enamik liikmesriike on esitanud teavet suurema osa punktide ja tunnuste kohta ning see annab väga ulatusliku ülevaate Euroopa merekeskkonnast. Aruannete kvaliteet on siiski riigiti ja liikmesriikidesiseselt tunnuste lõikes väga erinev.

Suuremat tähelepanu on pööratud sellistele õigusaktidele nagu veepoliitika raamdirektiiv, ühine kalanduspoliitika ja ELi bioloogilise mitmekesisuse poliitika merevaldkonnas. See aitab olulisel määral kaasa poliitilisele sidususele, mis on suurendanud valdkondadevahelist koostööd ja dialoogi kõikjal ELis.

Merestrateegia raamdirektiiviga seotud töö on andnud tõuke ja tausta uuteks arenguteks piirkondlike merekonventsioonide raames, mis näitab, et ELi ja piirkondliku tasandi merealane töö täiendavad üksteist ja on kasulikud kõikidele osalevatele pooltele. Piirkondlikud merekonventsioonid on töötanud erinevas ulatuses selle nimel, et koostada oma merede seisundi kohta aruandeid, mis oleksid aluseks liikmesriikide esialgsetele hinnangutele. Nad on töötanud välja ka uued piirkondliku tasandi näitajad, sihid ja meetodid ning leppinud kokku vajaduses parandada piirkondlikku koordineerimist.

Lisaks korraldati liikmesriikides avalikke konsultatsioone,⁸ mis tekitasid kõikjal ELis ja kaugemalgi sidusrühmadega arutelusid merepoliitika laiahaardelisuste üle.

Üldiselt on merestrateegia raamdirektiivi esimene etapp seega toonud ELi sammu võrra lähemale direktiivi kesksele mõistele: ökosüsteemil põhineva lähenemisviisi konkreetsele rakendamisele merd mõjutava inimtegevuse ohjamiseks. Väärtuslikke kogemusi on saadud nii ELi, liikmesriikide kui ka piirkondlike merekonventsioonide tasandil.

(2) Piisavus

Vaatamata positiivsetele aspektidele leidis Euroopa Komisjon liikmesriikide aruannetes ka ebapiisavusi, isegi kõige paremad aruanded esitanud liikmesriikidel on vaja käsitleda veel teatavaid puudusi.

Artikli 8 kohases liikmesriikide esialgses hinnangus esitatakse tõendibaas, millele toetutakse direktiivi rakendamisel. Ometi sisaldavad esialgsed hindamisaruanded tihti üksnes killustatud ülevaadet merekeskkonna seisundist ning ei kajasta alati kogu kättesaadavat teadmispagasit.

⁸ Euroopa Komisjon on saanud teavet merestrateegia raamdirektiivi artikliga 19 nõutud avaliku konsultatsiooni kohta 17 liikmesriigilt. Lisateabe saamiseks vt komisjoni talituste töödokument.

Andmelünkade esinemine liikmesriikide aruannetes on paratamatu, kuna merevaldkonnas esineb teadmistes olulisi puudusi ning artiklis 8 nõutud hinnang on väga ulatuslik. Ometi esitas vaid paar liikmesriiki strateegia selle kohta, kuidas olemasolevad andmelüngad enne järgmist aruandlustersükli parandada, näiteks tulevaste riiklike või piirkondlike seireplaanide kaudu. Alati ei ole kõige paremini ära kasutatud nende teadusprojektide tulemusi, mis on suunatud merestrateegia raamdirektiivis sätestatud 11 tunnuse seisukohast olulistele teadmislünkadele mereprobleemide valdkonnas. Lisaks ei kasutanud liikmesriigid esialgset hinnangut lähtealuse loomiseks: kaotsi lastud võimalus, mis muudab keeruliseks ja mõningatel juhtudel võimatuks selle hindamise, kui kaugel eesmärgist ollakse.

Lisaks on rakendamise esimeses etapis eriti oluline hea keskkonnaseisundi asjakohane piiritlemine artikli 9 kohaselt, kuna sellel põhineb tase, mida liikmesriigid soovivad saavutada 2020. aastaks.

Enamik liikmesriike esitas aruande hea keskkonnaseisundi kõikide tunnuste kohta ja osa määras sellise piiritlemise kaudu kindlaks igakülgsed võrdlusalused. Sellegipoolest ei läinud suurem osa kaugemale direktiivis sätestatud hea keskkonnaseisundi põhikirjeldusest. Näiteks paljud ei esitanud kvalitatiivseid ega selgitavaid elemente, mis oleksid kontseptsiooni näitlikustanud ja andnud lisaväärtust, määranud kindlaks püüdlused ja selgelt määratletud eesmärgid. Lisaks ei ole hea keskkonnaseisund tihti esitatud mõõdetaval kujul, mistõttu on praktikas võimatu hinnata ulatust, mil määral see on saavutatud. Kui hea keskkonnaseisundi määratluses on kõrgekvaliteedilised püüdlused isegi esitatud, siis jäävad need tihti soovide tasandile.

Lisaks ei ole liikmesriigid mõningatel juhtudel toetunud kehtivatele ELi õigusaktidele ja piirkondlike merekonventsioonide standarditele süstemaatiliselt. See võib tuleneda asjaolust, et merestrateegia raamdirektiivi ja teiste asjakohaste õigusaktide vaheline suhe ei pruugi olla kõigi jaoks piisavalt selge. Enamasti on teatavad liikmesriigid lähenenud sellele siiski juhusliku valiku põhimõttel, võttes kehtivaid eeskirju, eesmärgi ja piirväärtusi arvesse üksnes osaliselt. Kui seda ei muudeta, tähendaks hea keskkonnaseisundi saavutamise praegu määratletud kujul vaid ookeanide kvaliteedi mõõdukat paranemist.

Samadele järeldustele on võimalik jõuda seoses merestrateegia raamdirektiivi artikli 10 kohaselt kindlaks määratud sihtidega. Liikmesriigid on määranud kindlaks väga mitmesuguseid sihte, mis erinevad nii püüdluste tasemelt kui ka konkreetsuselt. Kõige olulisem aga on see, et mõningatel juhtudel ei ole kindlaks määratud keskkonnaalased sihid hea keskkonnaseisundi saavutamiseks piisavad.

(3) Järjepidevus

Teine üldine probleem on see, et rakendamine ei ole liikmesriikides järjepidev. Eelkõige ei ole kõik järginud loogilist seost esialgse hinnangu (lähtepunkt) ning hea keskkonnaseisundi (lõppeesmärk) ja sihtide (jõupingutused, mida on vaja teha selleks, et jõuda lähtepunktist eesmärgini) määratlemise vahel. Osa liikmesriike ei ole selgelt eristanud hea keskkonnaseisundi ja sihtide määratlemist või võtnud sihtide väljatöötamisel arvesse esialgset hinnangut, mistõttu muutub kõikehõlmav terviklik protsess üksteisega mitteseotud aruannete jadaks.

(4) Sidusus

Piirkondlik koostöö ELi meresid kaitsvate piirkondlike merekonventsioonide kaudu on hästi arenenud. Kõik piirkondlikud merekonventsioonid võtsid olulisi kohustusi ökosüsteemil põhineva lähenemisviisi rakendamiseks ja merestrateegia raamdirektiivi rakendamise toetamiseks. Kahjuks kasutavad liikmesriigid piirkondliku koostöö tulemusi merestrateegiates erineval määral. Mõnikord on piirkondlike merekonventsioonide raames tehtud töö valminud liiga hilja, kuid ka õigeaegse esitamise korral ei ole seda riiklikes aruannetes alati kasutatud.

See on tekitanud ebasidusust ELi tasandil ja ka sama merepiirkonna või allpiirkonna sees (nõutav merestrateegia raamdirektiivi artikli 3 lõike 5 punktiga b ja artikli 5 lõikega 2). Kuigi sidusus on ELi piires väga erinev ja mõningates piirkondades ja mõningate tunnuste puhul on see suur, siis üldine tase jääb keskpärase ja kehva vahele. Sidusus on kõige suurem Kirde-Atlandi piirkonna liikmesriikides (siiski saab seda oluliselt parandada) ning väiksem Vahemere ja eriti Musta mere piirkonnas (kuigi viimast sai hinnata üksnes osaliselt).

Seega puudub ELis ühine arusaam heast keskkonnaseisundist, isegi (all)piirkondlikul tasandil. ELis on kokku üle 20 erineva hea keskkonnaseisundi määratluse ja seetõttu puuduvad ühised või võrreldavad eesmärgid.

4. SOOVITUSED JA EDASISED SAMMUD

Merestrateegia raamdirektiivi rakendamise esimese etapi analüüs näitab selgelt, et on vaja teha palju rohkem, et vältida ebapiisavat, ebatõhusat, killustatud ja asjatult kulukat lähenemisviisi merekeskkonna kaitsele.

Aruanded esitanud liikmesriikide võrreldavus on väike ja see muudab koordineeritud tegevuse ja analüüsi keeruliseks. Seetõttu ei ole raske mitte üksnes saavutada 2020. aastaks hea keskkonnaseisund, vaid raske on isegi aru saada, kui kaugel me eesmärgi saavutamisest oleme. See jätab ettevõtjad ilma ka võrdsetest tingimustest ELis ja ELi merepiirkondades. See seab ohtu olulise ressursibaasi, ilma milleta ei ole meremajanduse kasv (nn sinine kasv) pikas perspektiivis jätkusuutlik.

Nüüd on avanenud võimalus olukorda parandada enne vastavalt 2014. ja 2015. aastaks kavandatud seire- ja meetmeprogrammide väljatöötamist. Nimetatud programmide raames saavutatakse paremad tulemused väiksemate kuludega, kui neid koordineeritakse või arendatakse ühiselt kõikides liikmesriikides.

(1) Seni saadud õppetunnid

Käesoleva hinnangu tulemusi ennetades on komisjon ja liikmesriigid võtnud juba teadmiseks mitmed õppetunnid ja korraldanud nende põhjal konkreetseid algatusi:

- merestrateegia raamdirektiivi ühine rakendamisstrateegia⁹ on kohandatud vastavaks uutele probleemidele ning aastateks 2014–2018 on koos liikmesriikide, piirkondlike merekonventsioonide ja muude asjakohaste isikutega välja töötatud uus merestrateegia raamdirektiivi rakendamise tööprogramm¹⁰. Ühises programmis

⁹ Direktiiv nõuab liikmesriikidelt üksikasjalikku ja koordineeritud osalemist. Selle töö lihtsustamiseks on liikmesriigid ja Euroopa Komisjon loonud mitteametliku koordineerimisprogrammi ehk ühise rakendamisstrateegia.

¹⁰ Ühise rakendamisstrateegia raames kokku lepitud tööprogramm:

määratakse kindlaks põhilised vahe-eesmärgid, suurendatakse koostööd piirkondlike merekonventsioonidega ja nähakse ette juhendite koostamine, et parandada ühist arusaamist merestrateegia raamdirektiivi nõuetest;

- liikmesriike toetatakse rakendamisel täiendavalt kohandatud ja praktiliste projektide kaudu, mida rahastatakse ELi integreeritud merenduspoliitika raames. Sellised projektid on suunatud näiteks direktiivi rakendamise parandamisele Vahemere ja Musta mere piirkonnas;
- astunud on samme liikmesriikide aruandluskohustuste tõhustamiseks ja lihtsustamiseks, samuti asjakohaste õigusaktide alusel juba esitatud aruannete kasutamiseks, järgides põhimõtet „üks aruanne, mitu kasutust”.

(2) Edasised sammud

Lisaks nendele saadud õppetundidele tuleb käesoleva rakendamistsükli raames ja enne aruannete esitamise kordamist 2018. aastal teha veel palju muud. Lisaks mitmele konkreetsele tegevusele ja suuremale ambitsioonikusele on vaja ka erisuguseid mõtteid merestrateegia raamdirektiivi rakendamise kohta, et parandada avastatud puudusi.

Lühikeses perspektiivis ja kooskõlas merestrateegia raamdirektiivi artikliga 12 on oluline tagada, et seni kõige positiivsemaid rakendamisega seotud aspekte arendataks edasi ja et avastatud nõrkused ei kahjustaks merestrateegia raamdirektiivi edasist rakendamist. Selleks peaksid liikmesriigid kiiresti ja tõsiselt arvesse võtma järgmisi soovitusi, sealhulgas seire- ja meetmeprogrammide ettevalmistamisel. Eelkõige peaksid liikmesriigid:

- kasutama seireprogramme esialgse hindamise käigus avastatud puuduste ja lünkade käsitlemiseks;
- kasutama süsteemselt miinimumnõuetena ELi õigusaktidest lähtuvaid standardeid (nt ühist kalanduspoliitikat, veepoliitika raamdirektiivi, elupaikade direktiivi jt ning kavandatud direktiivi mereala ruumilise planeerimise ja rannikualade integreeritud haldamise kohta¹¹ kohe, kui see jõustub). Kui selliseid standardeid ei ole, peaksid liikmesriigid kasutama piirkonnapõhiseid ühiseid näitajaid, mille on oma seire- ja meetmeprogrammides välja töötanud asjakohased piirkondlikud merekonventsioonid;
- vaatama seire- ja meetmeprogrammide ettevalmistamisel läbi hea keskkonnaseisundi määratluse ja sihid ning võimaluse korral neid ajakohastama, et võimaldada järjepidevat lähenemist *piirkondade vahel ja piires ning* eri sätete lõikes.

Lisaks peaksid liikmesriigid juhtudel, kus komisjon on avastanud puudusi, võimalikult kiiresti ja hiljemalt 2018. aasta lõpuks parandama oluliselt hea keskkonnaseisundi määratlust, esialgsete hinnangute ja keskkonnaalaste eesmärkide kvaliteeti ja sidusust, et tagada rakendamise suurem kasu teises etapis. Eelkõige tuleks võtta järgmised meetmed:

http://ec.europa.eu/environment/marine/eu-coast-and-marine-policy/implementation/index_en.htm.

¹¹ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega kehtestatakse mereala ruumilise planeerimise ja rannikualade integreeritud haldamise raamistik, COM (2013) 133 (final).

- vaadata 2015. aastaks läbi praegune head keskkonnaseisundit käsitlev otsus 2010/477/EL ning parandada ja tõhustada seda, et muuta hea keskkonnaseisundi kriteeriumid ja meetodikastandardid selgemaks, lihtsamaks, täpsemaks, sidusamaks ja võrreldavamaks; sellises läbivaatamises võib arvesse võtta ka kliimamuutuste mõjusid hea keskkonnaseisundi hinnangule¹²;
- vaadata läbi ning vajaduse korral muuta merestrateegia raamdirektiivi III lisa ning töötada välja konkreetsed suunised, et tagada sidusam ja järjepidevam lähenemine järgmises rakendamistsükli toimuvatele hindamistele;

rakendada ELi (EMP) ja piirkondlike merekonventsioonide (WISE-Marine) vahel moodsat ja tõhusat andme- ja teabejagamissüsteemi, kasutades täiel määral ära toimuvaid arenguid, et parandada merealaste andmete kättesaadavust ja koostöövõimet algatuse „Merealased teadmised 2020” kaudu;
- kasutada süsteemselt hinnanguid, mida liikmesriigid on teinud teiste ELi asjakohaste õigusaktide või piirkondlike merekonventsioonide raames, alustades ettevalmistustega kohe;
- töötada välja tegevuskavad, mida koordineeritakse (all)piirkondlikul tasandil, et parandada avastatud puudused hiljemalt 2018. aastaks¹³.

Lisaks peab piirkondlik koostöö olema merestrateegia raamdirektiivi rakendamise keskmes ja mõjutama riiklike rakendamisprotsesse, mitte vastupidi. Piirkondlikul tasandil peaksid komisjon ja liikmesriigid tegema piirkondlike merekonventsioonide raames koostööd teiste lepinguosalistega, et edendada veelgi koordineerimist piirkondlikul või allpiirkondlikul tasandil, pidades meeles, et igal piirkondlikul merekonventsioonil on oma eripärad. Liikmesriigid peaksid seejärel kasutama tulemusi süsteemselt riiklikes rakendusprotsessides. Komisjon ja liikmesriigid peaksid jätkama arutelu selle üle, kuidas on kõige parem edendada piirkondlikku koostööd ja suurendada veelgi koostööd piirkondlike merekonventsioonidega, eelkõige selleks, et kooskõlastada veelgi tööprogramme.

Nende soovitude eesmärk on pakkuda selget raamistikku, et muuta koostööpõhist lähenemisviisi merestrateegia raamdirektiivi rakendamisele järjest paremaks järkjärguliste sammude ja eesmärkide kaudu kõikidel asjakohastel tasanditel. Selline kava, kui kõik rakendavad seda täielikult ja kiiresti oluliselt enne 2018. aastat, aitab saavutada vajaliku kiire poliitilise muutuse ning parandab seda, kuidas me käsitleme ühiselt oma ookeanide ja merede kaitset ajal, mis on veel 2020. aastani jäänud.

Euroopa Komisjon kavatses 2016. aastal meetmeprogrammide aruande raames uuesti hinnata,¹⁴ kas eespool kirjeldatud koostööpõhist lähenemisviisi on rakendatud ja kas see on andnud tulemusi või kas merestrateegia raamdirektiivi nõuetekohase rakendamise tagamiseks on vaja lisameetmeid. Head keskkonnaseisundit käsitleva otsuse läbivaatamine 2015. aastal ja piirkondliku koostöö suurendamine on sellise lähenemisviisi põhielemendid. Sellega

¹² Kirjeldatud dokumendis SWD (2013) 133 (final) (komisjoni teatise „Kliimamuutustega kohanemist käsitlev ELi strateegia” raames).

¹³ Sellised tegevuskavad võivad lähtuda struktureeritud rakendus- ja teaberaamistikel põhinevast lähenemisest ja nendes võib määrata kindlaks eri sammud, mida liikmesriigid peavad astuma rakendamise parandamiseks (vt COM(2012) 95).

¹⁴ Merestrateegia raamdirektiivi artikkel 16.

paralleelselt võib Euroopa Komisjon kasutada vajaduse korral võimalust algatada uusi rikkumismenetlusi, et tagada merestrateegia raamdirektiivi nõuetekohane rakendamine.

5. KOKKUVÕTE

ELi väga tundlikke mereökosüsteeme ohustab inimtegevuse järjest suurenev surve. Merestrateegia raamdirektiivi rakendamine ja ökosüsteemil põhineva lähenemisviisi muutmine merekeskkonnas teaduslikult toimivaks reaalsuseks, tehes seejuures koostööd ELi naabritega, on väga raske, kuid eluliselt vajalik ülesanne. Merestrateegia raamdirektiivi esimeses etapis on suure jõupingutuse tulemusena Euroopa, piirkondade ja riikide tasandil kindlaks tehtud olulised vahe-eesmärgid. Sellegipoolest on EL ikka veel väga kaugel heas seisundis ookeanide ja merede nautimisest. Selle eesmärgi saavutamiseks 2020. aastaks ehk vähem kui seitsme aastaga on vaja uusi ja suuremaid jõupingutusi ning kiiret ja olulist muutust viisis, kuidas liikmesriigid, Euroopa Komisjon, piirkondlikud merekonventsioonid ja muud asjakohased organisatsioonid koostööd teevad, keskendudes selleks ühisele tegevusele ja planeerimisele, samuti valdkondadevahelisele poliitilisele sidususele. Seire- ja meetmeprogrammide suurem koordineeritus, laiahaardelisem piirkondlik koostöö ja selgem arusaam kõikide osaliste rollidest, ülesannetest ja kohustustest aitab merekeskkonda odavamalt ja tõhusamalt kaitsta nagu seda teeb ka maismaalt lähtuvaid saasteallikaid käsitleva ELI õigusraamistiku täielik rakendamine ning rannikuala tervikmajandamiseks tehtavad süstemaatilisemad jõupingutused. Need meetmed on vähim, mida on vaja selleks, et EL saavutaks edu merestrateegia raamdirektiivi rakendamises, ookeanide ja merede kaitsmises ning selle tagamises, et siinsed mered oleksid jätkusuutlikuks arenguallikaks ka tulevastele põlvkondadele.